

دانشگاه علوم پزشکی تهران

راهنمای رفتار حرفه‌ای در فضای مجازی

ویژه حرفه‌مندان و دانشجویان گروه‌های علوم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

مردادماه ۱۳۹۶

به نام آن که جان را فکرت آموخت

مقدمه

پایبندی به موازین رفتار حرفه‌ای پزشکی در فضای مجازی همانند فضای حقیقی، برای حفظ اعتماد عمومی به حرفه پزشکی ضروری می‌باشد. گسترش ارتباطات مجازی در دهه‌های اخیر و افزایش کاربری رسانه‌های دیجیتال در حوزه بهداشت و درمان؛ اهمیت پایبندی به این موازین اخلاقی را افزون ساخته است. توسعه فناوری‌های جدید اطلاعاتی از جمله شبکه‌های اجتماعی به موازات ایجاد منافع ارزشمند، خطراتی را از سوی این شبکه‌ها متوجه اعتبار حرفه‌مندان مختلف از جمله گروه پزشکی نموده است. توجه به تعهدات حرفه‌ی پزشکی در فضای گسترده و با قابلیت‌های متنوع مجازی، ضرورت تدوین و شفاف سازی راهنمای رفتار حرفه‌ای استفاده از این فضا را مشخص می‌کند.

دانشگاه علوم پزشکی تهران ضمن تأیید و حمایت از استفاده مناسب از فضای مجازی، راهنمای حاضر را به منظور هدایت حرفه‌مندان و فراگیران در رعایت ملاحظات رفتار حرفه‌ای در محیط مجازی، در پنج محور تدوین نموده است.

اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، ضمن اعلام تعهد به حفظ ارزش‌های بنیادین حرفه پزشکی و علاوه بر رعایت الزامات امنیتی پرونده الکترونیک سلامت و مقررات عمومی فضای مجازی، به رعایت مفاد این راهنما پایبند بوده و نهایت تلاش خود را در اجرا و ترویج آن در جامعه پزشکی به عمل خواهند آورد.

ضوابط حیط عمومی:

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران:

۱. به رعایت شان حرف پزشکی و حفظ اعتماد عمومی به حرفه مندان پزشکی توجه دارد:
 - ۱,۱. از انتشار تصاویر شخصی خلاف شئون حرفه‌ای اعم از توزیع و پخش تصاویر خصوصی نمایانگر اشتغال به امور لغو و یا خلاف قانون در سایت‌هایی که در آن به عنوان حرفه‌مند پزشکی شناخته می‌شود، خودداری می‌کند.
 - ۱,۲. آراستگی ظاهر و استفاده از پوشش متناسب با شأن حرف پزشکی و قوانین حاکم در کشور را در فضای مجازی رعایت می‌کند.
 - ۱,۳. از شایعه پراکنی، تهمت و انتشار هر گونه مطلب خلاف واقع که سبب سلب یا تضعیف اعتماد عمومی به حرفه‌مندان پزشکی در فضای مجازی شود، اجتناب می‌ورزد و صداقت و راستگویی در ارائه اطلاعات را رعایت می‌کند.
۲. از به کارگیری الفاظ غیراخلاقی و خشونت آمیز، و انتشار هر گونه مطلب توهین یا تبعیض آمیز نسبت به قومیت، جنسیت، باورهای فرهنگی و مذهبی و غیره در فضای مجازی اجتناب می‌ورزد.
۳. در خصوص بحث‌های مطرح شده در محیط‌های مجازی، از انجام هر گونه قضاوت و تصمیم‌گیری، پیش از کسب اطمینان از درستی و صحت مطالب منتشر شده، اجتناب می‌ورزد.
۴. از هر گونه فریبکاری و سرقت علمی و ادبی مقالات، مطالعات و مستندات در فضای مجازی اجتناب می‌کند و حق مالکیت معنوی اطلاعات را در فضای مجازی رعایت می‌کند و در برابر انتشار مطالب در فضای مجازی به مسئولیت‌های خود توجه دارد.
۵. برای به روزرسانی اطلاعات خود و اطمینان از امنیت آن در فضای مجازی اهمیت فائق بوده و مسئولانه عمل می‌کند.
۶. نسبت به ارزیابی صحت هویت کاربران قبل از برقراری ارتباط با آنان اطمینان حاصل می‌کند و از اعتماد بی مورد خودداری می‌نماید.
۷. از ورود به حریم خصوصی مجازی دیگران از جمله صندوق پست الکترونیک^۱ شخصی، محیط کاربری شخصی در ابزارهای ارتباط جمعی و غیره اجتناب می‌کند.
۸. در فضای مجازی با همکاران خود با شکیبایی، متانت، احترام و منصفانه و مطابق با اصول اخلاقی و ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی رفتار می‌نماید و به حفظ اسرار همکاران و سازمان در فضای مجازی پایبند است.
۹. در قبال آگاه ساختن همکاران و دانشجویان و سایر افراد از عواقب منفی مطالب نادرست و یا ناروایی که در فضای مجازی بارگذاری کرده اند، احساس مسئولیت می‌کند و با حفظ کرامت و شأن انسانی به صورت محرمانه به ایشان تذکر می‌دهد.

¹ E-mail

۱۰. به منظور ارائه اطلاعات، تعامل با همکاران و تبادل اطلاعات پزشکی، حتی الامکان از سایت‌های معتبر و اختصاصی حرفه پزشکی استفاده می‌کند.

ضوابط حوزه مراقبت و درمان:

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران:

۱۱. در صورت نیاز به اشتراک گذاری اطلاعات بیماران و یا انجام بحث‌های گروهی در محیط‌های مجازی، محرمانگی اطلاعات افراد را رعایت نموده و به حذف اطلاعاتی که منجر به افشای هویت بیمار و شناسایی وی می‌شود، توجه می‌نماید.

۱۲. در فضای مجازی که به عنوان ارائه دهنده خدمات سلامت شناخته می‌شود از فعالیت‌های تبلیغاتی انتفاعی برای شرکت‌های پزشکی و دارویی خودداری می‌کند.

۱۳. در صورت فعالیت و مشارکت در برگزاری برنامه‌های مشاوره مراقبتی-درمانی در فضای مجازی، به سئوالات افراد، صریح و به موقع پاسخ می‌دهد.

۱۴. در ارائه مشاوره در فضای مجازی، منافع و مصالح بیمار را اولویت قرار داده و از اطلاعات حاصل از بیمار در جهت منافع شخصی خود استفاده نمی‌کند.

۱۵. در قبال توصیه‌ها و فعالیت‌های مراقبتی که در فضای مجازی ارائه می‌کند، قبول مسئولیت کرده و هر گونه عواقب مترتب به آن را می‌پذیرد.

۱۶. ضمن معرفی نام و جایگاه حرفه‌ای خود، از بزرگ نمایی توانمندی خود در فضای مجازی پرهیز می‌کند.

۱۷. پیش از برقراری ارتباط الکترونیکی با بیمار یا خانواده وی در فضای مجازی، از ایشان کسب اجازه می‌کند.

۱۸. نسخه‌ای پشتیبان از مکاتبات خود با بیماران در فضای مجازی را در پرونده‌ای به شکل محرمانه مستندسازی می‌کند.

۱۹. در صورت برقراری تعامل با بیماران و خانواده وی در فضای مجازی، ضمن توجه به ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و اجتماعی، حد و مرزهای ارتباط حرفه‌ای را رعایت می‌نماید.

۲۰. در برقراری روابط اجتماعی در فضای مجازی با کودکان یا گروه‌های آسیب پذیر، به احتمال سوء برداشت از ارتباط یا مطالب ارائه شده، توجه کرده و محتاطانه و دقیق عمل می‌کند.

۲۱. در چارچوب وظایف و اختیارات خود، در جهت بهبود و ارتقاء کیفیت و صحت محتوای ارائه شده در سایت‌های مجازی وابسته به مراکز خدمات سلامت، می‌کوشد.

ضوابط حوزه پژوهش:

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران:

۲۲. پیش از ارزیابی قابلیت اعتماد و درجه شواهد علمی مقالات و متون منتشر شده در فضای مجازی، از نتایج آنها در عملکرد طبابت خود استفاده نمی‌کند.

۲۳. جهت جلوگیری از سرقت اطلاعات مراکز تحقیقاتی و پژوهشی، از همکاری و مشارکت مجازی با سازمان‌های ناآشنا اجتناب می‌کند.

۲۴. پیش از ورود اطلاعات بیماران به بانک داده‌های پژوهش که بر محیط مجازی قرار دارد از ایمن بودن محیط مجازی و محدودیت دسترسی افراد غیر مرتبط به این داده‌ها برای حمایت از این داده‌ها اطمینان حاصل می‌کند.

ضوابط حوزه آموزش:

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران:

۲۵. در تدریس و گفتگوهای پزشکی در فضای مجازی از ارائه اطلاعات و دانسته‌های خود دریغ نمی‌ورزد.

۲۶. تلاش می‌کند تا به نحو موثری از فضای مجازی به عنوان بستری جهت تقویت تعامل بین استاد و دانشجو و سازمان‌های آموزشی و تخصصی با هم، استفاده کند.

۲۷. در صورت بروز خطا در انتشار اطلاعات آموزشی در فضای مجازی، ضمن پذیرش مسئولیت، خود را متعهد به پاسخگویی دانسته و در جهت اصلاح آن اقدام می‌کند.

ضوابط حوزه عملکرد فردی:

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران:

۲۸. در استفاده از فضای مجازی به مدیریت زمان توجه داشته و در ایجاد تعادل بین زندگی مجازی و حقیقی کوشا می‌باشد.

۲۹. برنامه‌ریزی هدفمندی جهت مشاهده محتواهای آموزشی در فضای مجازی داشته و به تأثیر احتمالی حاصل از آنها بر سلامت روحی، روانی و جسمی خود توجه دارد.

۳۰. در برقراری ارتباطات و تعاملات حرفه‌ای در فضای مجازی، مدیریت روابط عاطفی و احساسی را در نظر دارد.

واژه نامه:

- اعضای جامعه پزشکی:

شامل اعضا هیئت علمی تمام رشته‌های حرفه‌ای علوم پزشکی و کادر حرفه‌ای مراکز بهداشتی- درمانی دانشگاه و فراگیران مشغول به تحصیل در تمامی مقاطع تحصیلی رشته‌های حرفه‌ای دانشگاه^۲ هستند.

- فضای مجازی:

فضای مجازی به معنای هرگونه محیط الکترونیکی است که ارتباطات و انتقال اطلاعات در آن روی می‌دهد.

- شبکه اجتماعی:

- شبکه اجتماعی مجازی، زنجیره‌ای از ارتباطات و گروه‌های شبکه اجتماعی یا حضور غیر فیزیکی افراد در یک فضای مجازی است که به منظور ایجاد و حفظ تعاملات اجتماعی در میان افرادی که از لحاظ جغرافیایی در سراسر جهان پراکنده هستند، توسعه یافته‌اند.

- سرقت ادبی:

استفاده از تمامی یا قسمتی از مطالب یا ایده‌های منتشر شده یا منتشر نشده فرد یا افراد دیگر بدون ذکر منبع به روش مناسب یا کسب اجازه در موارد ضروری، سرقت ادبی است.

- صندوق پست الکترونیک:

پست الکترونیکی این امکان را به افراد می‌دهد که به صورت غیرهمزمان با افراد دیگر در ارتباط باشند. افراد از پست الکترونیکی برای پرسیدن سؤالات خود و همچنین برای بحث درباره مسائل مختلف با سایر افراد استفاده می‌کنند.

- امور لغو:

کارهای سخیفی که در عرف، خلاف شأن حرفه پزشکی در نظر گرفته می‌شود و اعتماد عمومی را به حرفه پزشکی کاهش می‌دهد.

^۲ منظور از دانشگاه در تمامی مطالب مندرج در راهنمای حاضر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران است.